

Kirjelmä Vantaan kaupungille Lounais-Vantaan maankäytön tulevaisuudesta, luonnon huomioimisesta ja asukkaiden kuulemisesta sekä esitys Lounais-Vantaan Helmestä

Maankäytön suunnittelussa Hämeenkyln ja sen länsipuolisten alueiden kehitysnäkymät ovat huolestuttavia tavalla, johon on puututtava. Asukkaiden tärkeät yhteydet luontoon ovat vaarassa kadota. Kasvavan asuinalueen kaavoituksessa tulee huomioida laajempi kokonaisuus kuin nyt on tapahtumassa. Vantaan kaupunkistrategian kokonaisuus ja maankäyttö ovat vakavassa ristiriidassa ja olemme asukkaina oikeutettuja ja velvoitettuja vaikuttamaan asiaan. Oma esityksemme tulisi ottaa suunnittelun lähtökohdaksi.

Lammaslampi on poikkeuksellisen hieno pieni vantaalainen järvi, joka ympäristöineen on lähialueiden tuhansien asukkaiden saavutettavissa. Lammaslammenpuiston luonto- ja virkistysalue kiinnittyy läheisiin Tuomelan tammimetsän, Soltorpin, Furumossenin, Äijänsuon ja Linnaistenmetsän luonnonsuojelualueiden, luo-alueiden ja niiden suojavyyhykkeiden muodostamaan ekologiseen verkostoon. Tämä ekologinen verkosto on tärkeä osa laajempaa pääkaupunkiseudun viherverkostoa, joka ulottuu Espoon Leppävaaran puiston ja Linnaisten metsäalueiden kautta Petikon ja Luukin luonto- ja suojelualueisiin sekä Nuuksion kansallispuistoon.

Lammaslammen ympäristö palvelee monien kaupunginosien käyttäjiä. Lammaslampi on ihmisten kohtaamispaikka. Vantaan vähäisten vesialueiden vuoksi Lammaslammella on suuri merkitys ympäristölleen. Lampea ympäröivillä alueilla käydään virkistäytymässä, lenkkeilemässä, uimassa ja pelaamassa ratagolfia. Koululaiset urheilevat siellä. Vuosikymmenten ajan liikuntatoimi on tehnyt harjoitteluladut niittyalueelle. Koronapandemia on lisännyt lammen käyttöä oppimisympäristönä. Päiväkotilapset ovat oppineet luonnontilaisten niittyjen biologiasta hoitamalla kukkaniittyä jo 25 vuoden ajan ja koronapandemia on entisestään lisännyt lammen käyttöä oppimisympäristönä. Yhteisöllinen palstaviljely lisää sosiaalista kanssakäymistä ja tuo yhteen ihmisiä eri kulttuuritaustoista, lisäksi myös viljelypalstat ovat tärkeä oppimisympäristö. Viljelypalstalla voi opettaa lapsille ja lastenlapsille, mistä ruoka tulee, ja viljelemällä oppii kasveista ja niiden kasvattamisesta. Palstaviljely vaikuttaa suotuisasti terveyteen, koska viljelijä on kosketuksissa maaperän mikrobeihin.

Länsi-Vantaa on jäänyt kärki- ja kehittämishankkeiden jalkoihin. Vantaan merkittävimmät viherverkostot ja suojelualuekeskittymät sijaitsevat kaupungin itä- ja länsiosissa. Kuusijärven ja Sipoonkorven helmen alueen kehittäminen on kärkihanke, mutta Lounais-Vantaan merkittävimmän luonto- ja virkistysalueen kehittämismahdollisuuksiin ei ole tartuttu. Tämä ei ole kuntalaisten tasa-arvoista kohtelua.

Lammaslammen alueen toimintojen kehittäminen ei ole päässyt täyteen kukoistukseensa.

Lammaslammen puiston maisemasuunnitelma tehtiin yhteistyössä asukkaiden kanssa laajan kuulemisprosessin kautta. Yhä voimassa oleva vuoden 2004 maisemasuunnitelma yhdistää erinomaisella tavalla asutuksen, virkistyskäytön sekä luontoarvot. Aiemmin käytössä olleen kohdemäärärahan turvin toteutettiin lammen kunnostus-, ruoppaus- ja ennallistamistöitä, rakennettiin kosteikkoallas rehevöitymisen rajoittamiseksi ja tehtiin valaistut kävelytiet. Kohdemääräraha poistettiin 2000-luvun alkupuolella rata- ja tiehankkeiden viedessä rahat. Kaavoitusohjelmassa 2022-24 esiin nostetun Lammaslammen pientalokaupungin rakentaminen hävittäisi toteutuessaan luontoalueen kehittämismahdollisuudet sekä heikentäisi koko Lounais-Vantaan arvostusta ja elinvoimaa. Pientalokaupungin rakentaminen olisi myös ristiriidassa monien Vantaan kaupungin itselleen asettamien strategisten tavoitteiden kanssa.

Vantaa on asettanut kunnianhimoisesti tavoitteekseen olla hiilineutraali vuonna 2030.

Hiilinielujen, kuten puistojen ja metsien olemassaolo edistää tätä hanketta. Samalla halutaan huolehtia luonnon monimuotoisuuden säilymisestä, mikä edellyttää, että viheralueet ovat laajoja, eheitä ja yhteydessä toisiinsa. Vantaan kaupunkistrategian 2022-2025 mukaan hiilineutraalisuustavoitteet huomioidaan myös maankäytössä. Vantaalla on nakerrettu merkittäviä metsäisiä alueita rakentamiseen. Nämä metsät ovat monimuotoisuuden turvapaikkoja sekä suuria hiilinieluja että -varastoja. Metsäkadon lisääminen ei sovi Vantaan edelläkävijyyteen. Resurssiviisauden hengessä on etsittävä ja toteutettava ekologisesti, ilmastollisesti ja sosiaalisesti kestäviä vaihtoehtoja kaupungin erilaisten tavoitteiden kuten asuntotavoitteiden saavuttamiseksi.

Huolta nostattanut esimerkki luontoa koskevan tiedon ja asukasvaikuttamisen vähäisestä merkityksestä on Linnaistenmetsän asemakaava.

Tehtyjen luonto- ja lajistaselvitysten perustella Linnaisten laajahko noin 90 hehtaarin metsäalue täyttää maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kriteerit. Linnaisten metsäalue on sijainnin, laajuuden, arvokkaiden metsäelinympäristöjen ja vaateliaan lajiston näkökulmasta jopa valtakunnallisesti merkittävä luontokohde Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin ja SLL:n Vantaan yhdistyksen mukaan. Linnaistenmetsä onkin merkitty luonnonsuojelualueeksi uudessa maakuntakaavassa, Uusimaa 2050 (luonnonsuojelukohde numero 284). Metsäalue, johon on keskittynyt näin paljon suojeluarvoa ja monimuotoisuutta tulee ehdottomasti säilyttää rakentamisen sijaan yhtenäisenä ilmastometsänä.

Ihmisen hyvinvointi ja terveys riippuvat monin eri tavoin luonnon monimuotoisuuden tilasta. Jo pitkään on tiedetty, että luonnossa liikkuminen edistää terveyttä ja hyvinvointia.

Covid19-pandemia on osoittanut konkreettisesti lähiluontoalueiden valtavan merkityksen meille kaikille. Kukoistava kaupunki tarvitsee - ei vain rakennettuja vaan enemmän myös luonnontilaisia ympäristöjä. Ymmärryksemme siitä, miten yhteys luonnonympäristöjen mikrobeihin edistää ihmisen terveyttä on vasta kehittymässä. Vähäiset kontaktit monimuotoiseen mikrobilajistoon lisäävät tutkimusten mukaan riskiä sairastua mm. allergioihin ja suolistosairauksiin. Luontoympäristöjen mikrobilajisto on hyvin moninainen toisin kuin rakennetussa ympäristössä. Kaupungeissa elävät ja runsaasti sisätiloissa aikaansa viettävät ihmiset eivät altistu luonnon monipuoliselle mikrobilajistolle. Alueita tiivistettäessä pidetään huoli siitä, että asukkaat pääsevät jatkossakin lähiviljelyalustoille ja voivat työntää kätensä multa. Asukasyhdistykset kehittävät kaupunkiviljelyä kohti lisääntyvää urbaania ruuan tuotantoa. Retkeilyyn ja liikkumiseen tarvittavat luontoalueet tulee säilyttää laajoina ja toisiinsa kytkeytyneinä kokonaisuuksina, koska se edistää eliölajien säilymistä. Tätä taustaa vasten ei ole yllättävää, että WHO:n Montin raportti koronapandemian opetuksista Euroopassa kehotti investoimaan ihmisten ja ympäristön terveyteen.

Kestävien liikkumismuotojen osuuden kasvu edistää hiilineutraaliustavoitetta. Vantaan kaupunkistrategiassa painotetaan kestävien liikkumismuotojen merkitystä ja mm. pyöräilijöiden määrän kehitystä seurataan strategiassa. Parannetaan nykyistä tilannetta Lounais-Vantaalla ja luodaan viheryhteyksiä keskustoihin. Kehitetään pyöräily-, hiihto- ja retkeilyreittejä niin Lammaslammen ympäristössä kuin seudullisessa viherverkostossa. Näillä toimilla vähennämme autoilua ja lisäämme ihmisten liikkumista. Erityisesti lapset, ikäihmiset ja vammaiset sekä alempiin tuloryhmiin kuuluvat asukkaat ovat muita riippuvaisempia lähellä olevista harrastuksiin ja ulkoiluun sopivista viheralueista. Lähipalstojen keskeinen sijainti kannustaa autottomuuteen.

Kaupunkistrategian keskeisenä tavoitteena on syrjäytymis- ja eriarvoistumiskehityksen katkaiseminen. Muutokset rajatulla alueella eivät tule esiin, kun väestötietoja käsitellään kaupunginosatasolla. Pähkinärinne 1 täyttää 50 vuotta ja alueen taloyhtiöissä pitää tehdä laajoja peruskorjauksia, jotta korjausvelka ei kasvaisi liikaa. Lisäksi lähitulevaisuudessa tulee panostaa ilmastonmuutoksen torjumisen vaatimiin investointeihin. Yksityisten sijoittajien osuus monissa taloyhtiöissä on kasvanut 30-40%:iin ja yksittäistapauksessa yli 50%. Tämä vaikeuttaa taloyhtiöiden suurten investointien rahoitusta ja voi muokata ennakoimattomalla tavalla väestörakenteen kehitystä eriarvoistavaan suuntaan. Pähkinärinne tarvitsee nostetta elinvoimaansa, josta hyötyisivät myös ympäröivät pientaloalueet. Keskeinen arvostusta nostava tekijä on riittävän laajojen luontoalueiden turvaaminen ja virkistysalueiden kehittäminen.

Kaavoitustilanteeseen on löydettävissä ratkaisu, joka toteuttaa Vantaan tulevaisuuden tahtotilaa, arvoja ja strategisia painopisteitä. Suomalaisille kolme tärkeintä asuinalueen viihtyvyystekijää ovat sijainti- ja liikenneyhteydet, luontoympäristö ja rauhallisuus. Vihdintien varressa hyvien yhteyksien lähellä on vapautunut ja vapautumassa asumiskäyttöön maata, jonne on kaavailtu Pähkinärinteen runkokaavassa runsaasti pien- ja kerrostaloja. Pähkinärinne-Seura on tukenut suunnitelmia ja edellä mainittu alue sopisi vaihtoehdoksi Lammaslammen pientaloalueen sijaan. Pähkinärinne on alun perin suunniteltu perheille

soveltuvaksi ja luonnonläheiseksi lähiöksi, jossa on sekä kerrostaloja että pientaloja. Kaupunkistrategian mukaan Vantaalle tavoitellaan lapsiystävällisiä asuntoalueita, joihin asukkaat juurtuvat.

Täydennysrakentamisessa tulisi välttää luonto- ja viheralueille rakentamista ja periaatteena pitäisi olla jo käytetyn maa-alan uudelleen käyttö. Rakentaminen viheralueille vähentää viihtyisyyttä, aiheuttaa merkittävää luonto- ja metsäkatoa ja näin ollen vähentää luonnon monimuotoisuutta.

Laajan ja monipuolisen luontoaluekokonaisuuden säilyminen ja edelleen kehittäminen on Vantaalle tärkeää. Lounais-Vantaalle se on myös merkittävä vetovoimatekijä.

Lähtökohdat ratkaisullemme

- Keskitetään rakentaminen hyvien liikenneyhteyksin ääreen Vihdintien varteen vapautuville alueille ja luovutaan Lammaslammen pientalokaupungin rakentamisesta luonto- ja virkistysalueelle.
- Kehitetään Lounais-Vantaan merkittävistä luonnonsuojelu- virkistys ja harrastusalueista monipuolinen kokonaisuus **Lounais-Vantaan Helmi**, joka huomioi myös kulttuurimaisemat ja alueen historian.

Esitämme

1. Pähkinärinne-Seuran aloitteesta ja yhteistyössä muiden allekirjoittajien kanssa on valmisteltu esitystä Lounais-Vantaan Helmeksi nimetystä luonto-, luonnonsuojelu- ja virkistysalueiden kokonaisuudesta. **Oma esityksemme tulisi ottaa suunnittelun lähtökohdaksi.**
2. **Lammaslammen asemakaavatyö 121400 vaatii kaavarajat ylittävää tarkastelua.** Ensinnäkin on arvioitava kyseisen kaavan vaikutukset suhteessa ympäröivään luonto- ja virkistysalueiden kokonaisuuteen sekä seudulliseen viheralueverkostoon. Toiseksi on arvioitava kaavan vaikutuksia koko Lounais-Vantaan asuin ympäristön laatuun, elinvoimaisuuteen ja vetovoimaan. Kolmanneksi Pähkinärinteen kaavarunkoon 014900 liittyvät asemakaavatyöt tarjoavat Lammaslammen pientalokaupungille korvaavia ratkaisuja esimerkiksi Vihdintien varressa ja siksi ne sekä Lammaslammen kaavatyö kytkeytyvät toisiinsa. Lammaslammenpuiston kaavoituksen lähtökohtana tulee huomioida voimassa oleva maisemasuunnitelma vuodelta 2004. Yksityisille tonteille Pitkämäentien varrella valmistellaan asukkaita kuullen omat ratkaisunsa.
3. **Palstat tulee säilyttää nykyisellä paikallaan.** Lammaslammen lähialueen 124 viljelmää hyödyntää selvityksen mukaan 380 käyttäjää, kun perhekunnat

lapsineen huomioidaan. Suurin osa viljelijöistä tulee Pähkinärinteen kerrostaloalueelta, mutta käyttäjiä tulee myös läheisiltä pientaloalueilta. Alueella kohtaavat ihmiset erilaisista väestöryhmistä ja kulttuureista. Palsta-alue on ollut asukkaiden käytössä jo 45 vuotta. Lähipalsta-alueella toimii elinvoimainen yhteisö, joka on valmis **kehittämään kaupunkiviljelyä** ja yhteisöllistä toimintaa asukkaille.

4. Tuhansien ihmisten asuinympäristöön vaikuttavassa kaavoitusprosessissa on tärkeää, että **asukkaat pääsevät vaikuttamaan jo suunnittelun varhaisessa vaiheessa**. Uskottavuuden kannalta vaikuttamismahdollisuuden täytyy olla aitoa. Allekirjoittajat ovat tyytyväisiä Vantaan kaupunkiympäristölautakunnan kokouksen 18.1.2022 pöytäkirjalausumaan, jossa asukkaiden osallisuutta halutaan lisätä.
5. Erillisenä kysymyksenä haluamme nostaa esiin Pitkjärven heikentyneen tilan. Pitkjärven kaakkoinen pääty kuuluu Vantaaseen. Pelloilta ja maankäytöstä johtuva vesistökuormitus tulee Vantaan, Espoon ja Nurmijärven alueilta. **Kuntien välistä yhteistyötä Pitkjärven veden tilan parantamiseksi on lisättävä.**

Toivomme, että huolemme pientalokaavoituksen kohdistumisesta luontoarvoiltaan merkittävillä metsä- ja luontoalueilla otetaan vakavasti. Haluamme olla yhdessä kehittämässä ilmasto- ja ympäristöystävällisempää sekä viihtyisää Vantaata rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Vantaalla ja Espoossa 8.3.2022

Pähkinärinne-Seura ry:n puolesta

Arno de la Chapelle, puheenjohtaja

Visa Pekkarinen, sihteeri

Linnaisten omakotiyhdistys ry:n puolesta

Ulla Montin, puheenjohtaja

Helena Lindberg, sihteeri

Pro Linnaisten Metsä ry:n puolesta

Paula Elomaa, puheenjohtaja

Jupperin Omakotiyhdistys ry:n puolesta

Sirpa Hertell, puheenjohtaja

Eero Elovaara, varapuheenjohtaja

Vantaalla 9.3.2022

Hämevaara-Seura ry:n puolesta

Mariitta Savolainen, puheenjohtaja

Niko Ruokolainen, taloudenhoitaja